

महसूल व वन विभागातील मदत व पुनर्वसन प्रभागातर्गत विविध नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित झालेल्या आपतग्रस्तांना मदतीचे वाटप करण्याच्या प्रक्रीयेचे स्वयंचलन करण्यासाठी ई- पंचनामा कार्यप्रणाली विकसित करण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : एससीवाय-२०१९/प्र.क्र.१५७/म-७

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक:- १४ मार्च, २०२३.

वाचा:-

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.मातंस/नस्ती-२०१०/प्र.क्र.३४/३९, दि.१८.०६.२०१०
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.सीओएम-१००१/प्र.क्र.१७४/०१/३९, दि.२९.१०.२००१
- ३) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.सीओएम-१०९८/प्र.क्र.५१/९८/३९, दि.१५.०२.२००५
- ४) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.मातंस/नथती-२०१०/प्र.क्र.३४/३९, दि.१८.०६.२०१०
- ५) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एससीवाय-२०११/प्र.क्र.२२२/म-७, दि.१६.०४.२०१८
- ६) मा.मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दि.२९.११.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त
- ७) विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीच्या दि.४.११.२०२२ व दि.१५.०२.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त

प्रस्तावना :-

राज्याचे प्रशासन अधिक गतिमान तसेच लोकाभिमुख करण्याच्या दृष्टीने माहिती तंत्रज्ञानाचा सुयोग्य वापर व्हावा यासाठी प्रशासकीय कामकाजाचे संगणकीकरण करण्याचे शासनाचे धोरण आहे. त्यानुसार शासनामार्फत जनतेस दिल्या जाणाऱ्या सेवा अधिक गतीने व किफायतशीररित्या देण्यासाठी विविध मंत्रालयीन विभागामध्ये व त्यांच्या नियंत्रणाखालील क्षेत्रीय कार्यालयामध्ये ई-गव्हर्नन्सचा जास्तीत जास्त वापर करण्याबाबत माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयाने सूचना दिल्या आहेत. त्यानुसार मदत व पुनर्वसन प्रभागातर्गत ई-प्रशासन प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी संदर्भाधीन क्र.५ येथील दि.१६.०४.२०१८ च्या शासन निर्णयान्वये विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समिती गठीत करण्यात आली आहे.

२. राज्यात येणाऱ्या चक्रीवादळ, दुष्काळ, भूकंप, आग, पूर, त्सुनामी, गारपीट, दरड कोसळणे, बर्फखंड कोसळणे (हिमवर्षाव), ढगफुटी, टोळधाड, थंडीची लाट व कडाक्याची थंडी सारख्या विविध १२ नैसर्गिक आपत्ती केंद्र शासनाद्वारे निश्चित करण्यात आल्या आहेत. या आपत्तीमध्ये होणाऱ्या शेतीपिकांचे नुकसान व इतर नुकसानीकरिता राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून मदत अनुज्ञेय आहे. त्याचप्रमाणे अवेळी पाऊस, अतिवृष्टी (शेतीपिकांच्या नुकसानीसह सर्व नुकसान), आकस्मिक आग, समुद्राचे उधाण, वीज कोसळणे या सारख्या आपत्ती राज्य शासनाने नैसर्गिक आपत्ती म्हणून घोषित केलेल्या आहेत.

३. वर नमूद केलेल्या नैसर्गिक आपत्तीपैकी कोणतीही आपत्ती आल्यानंतर नुकसानीचे संयुक्त पंचनामे जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष, जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण यांचे वतीने तलाठी/ग्रामसेवक/कृषी सहाय्यक यांचेकडून अथवा जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेल्या कर्मचाऱ्यांकडून केले जातात. या बाबींमध्ये घर पडझड, पशुधन हानी, मत्स्य व्यवसायाचे नुकसान, शेत जमीन खरडून जाणे, शेतीपिकांचे नुकसान, सानुग्रह अनुदान इत्यादीचा समावेश आहे. नुकसानीचे पंचनामे तलाठी/ग्रामसेवक/कृषी सहाय्यक अथवा प्राधिकृत कर्मचारी यांनी

केल्यानंतर तहसिलदार, जिल्हाधिकारी यांचेकडून जिल्ह्यांचे अहवाल संकलित करून विभागीय आयुक्तांना पाठविण्यात येतात. विभागीय आयुक्त यांचेकडून महसूल विभागाचा एकत्रित अहवाल/प्रस्ताव शासनास सादर केला जातो. विभागीय आयुक्तांकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावानुसार आवश्यक असलेला निधी राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून विभागीय आयुक्तांमार्फत संबंधित जिल्ह्यांना वितरीत केला जातो. जिल्हास्तरावरून सदर निधी तहसिलदार यांना वितरीत केला जातो. तहसिलदार यांचेकडून लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये मदत निधी हस्तांतरित केला जातो.

४. नैसर्गिक आपत्तीमधील अंदाजे ४० ते ६० लाख बाधीतांना मदत देण्याची कार्यवाही प्रत्येक वर्षी महसूल व वन विभागाच्या मदत व पुनर्वसन प्रभागाकडून केली जाते. आपत्तीचा प्रकार विचारात घेऊन या संख्येमध्ये बदल होत असतो. सध्याची निधी वितरणाची कार्यप्रणाली विचारात घेता असे निदर्शनास आले आहे की अनेक प्रकरणी एकाच वेळी विविध भागांत आलेल्या आपत्तीमुळे पंचनामा करणाऱ्या यंत्रणेवर दबाव येतो, त्यामुळे पंचनामे उशिरा होतात त्यामुळे बाधीतांना वेळेवर मदत मिळू शकत नाही. त्यामुळे नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित झालेल्या आपतग्रस्तांना मदतीचे वाटप करण्याच्या प्रक्रीयेचे स्वयंचलन करण्यासाठी थेट ई-पंचनामा कार्यप्रणाली विकसित करण्याकरिता विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे मार्फत महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेशी विचारविनिमय करण्यात आला. त्यानुसार त्या संस्थेने याबाबत दिलेला प्रस्ताव विभागाच्या प्रकल्प अंमलबजावणी समिती समोर प्रथमतः दि.०४ नोव्हेंबर, २०२२ रोजी ठेवण्यात आला होता. विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीने या प्रस्तावास मान्यता दिली होती. त्यानंतर महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेने हे पोर्टल विकसित करण्यासाठी व सुरु ठेवण्यासाठी एक वर्षाकरिता येणाऱ्या खर्चाबाबतचा सविस्तर प्रस्ताव विभागास सादर केला होता. हा प्रस्ताव दि.१५ फेब्रुवारी, २०२३ रोजी झालेल्या विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीच्या बैठकीत मान्यतेसाठी ठेवण्यात आला होता. विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीने या प्रस्तावास मान्यता दिली आहे. त्याप्रमाणे महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेबरोबर विभागाने दि. १४.०३.२०२३ रोजी करारनामा केला आहे. त्यास अनुसरून महसूल व वन विभागातील मदत व पुनर्वसन प्रभागातर्गत विविध नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित झालेल्या आपतग्रस्तांना मदतीचे वाटप करण्याच्या प्रक्रीयेचे स्वयंचलन करण्यासाठी महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेकडून ई-पंचनामा कार्यप्रणाली विकसित करण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

महसूल व वन विभागातील मदत व पुनर्वसन प्रभागातर्गत विविध नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित झालेल्या आपतग्रस्तांना मदतीचे वाटप करण्याच्या प्रक्रीयेचे स्वयंचलन करण्यासाठी महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेकडून ई-पंचनामा कार्यप्रणाली विकसित करण्यासाठी येणाऱ्या रु.४,९५,००,०००/- (रुपये चार कोटी पंचान्नव लक्ष फक्त) (सर्व करांसहित) इतक्या खर्चास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीच्या दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२२ रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्णयानुसार महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर (MRSAC) या संस्थेने ही कार्यप्रणाली विकसित केलेली असून त्याच्या चाचण्या घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे. या संस्थेवर सदर प्रणाली डिझाईन करणे, विकसित करणे, होस्टिंग करणे, सपोर्ट सिस्टीम व परिरक्षण इत्यादी प्रणाली सुरळीत चालू रहाण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व बाबींची जबाबदारी १ वर्षाकरिता सोपविण्यात आलेली आहे. त्यामुळे प्रशासकीय मान्यता दिलेल्या रक्कमेपैकी ९०% इतकी म्हणजेच रु.४,४५,५०,०००/- (रुपये चार कोटी पंचेचाळीस लक्ष पन्नास हजार फक्त) रक्कम पहिला टप्पा म्हणून या संस्थेस अदा करण्यास देखील याद्वारे मंजूरी देण्यात येत आहे. उर्वरित १०%

(रु.४९,५०,०००/-) रक्कम दुसऱ्या टप्प्यामध्ये या आदेशाच्या दिनांकापासून १२ व्या महिन्यात या संस्थेस अदा करण्यात यावी.

३. या प्रयोजनासाठी होणारा खर्च मागणी क्रमांक सी, ६- २२४५, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य - ८०, सर्वसाधारण - ००१, संचालन व प्रशासन - (०१) महाराष्ट्र राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण - (०१)(०१) महाराष्ट्र राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाचे कार्यालय स्थापन करणे व फर्निचर व साधनसामग्रीसह सुसज्जीकरण करणे - (२२४५ १७६१), “३१ सहाय्यक अनुदाने” (वेतनेतर) (बिनशर्त) या लेखाशीर्षाखालील मंजूर तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

४. विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीस रु.५.०० कोटी इतक्या मर्यादेपर्यंत प्रकल्पाच्या खर्चास मंजूरी देण्याचे अधिकार असल्याने त्या मर्यादेत विभागीय प्रकल्प अंमलबजावणी समितीच्या मान्यतेनुसार हे आदेश निर्गमित करण्यात येत आहेत.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२३०३१४११४०२६१४१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटलस्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय औ. धारुरकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
२. सर्व विभागीय आयुक्त
३. आयुक्त कृषि, कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४. आयुक्त, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
५. आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
६. सर्व जिल्हाधिकारी
७. सर्व आयुक्त महानगरपालिका
८. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई
९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा
१०. संचालक, आपत्ती व्यवस्थापन, मुंबई
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, संगणक शाखा, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई.
१२. महालेखापाल-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र मुंबई/नागपूर
१३. महालेखापाल - १/२ (लेखापरिक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर
१४. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
१५. महसूल व वन विभागातील सर्व कार्यासने
१६. वित्त विभाग (व्यय-९). मंत्रालय, मुंबई
१७. संचालक, महाराष्ट्र रिमोट सेंसिंग अप्लीकेशन सेंटर, नागपूर
१८. कार्यासन म-७ (निवडनस्ती).